

Odpowiedź na ponowną interpelację Zająca

Odpowiedź Ministra Spraw Zagranicznych Władysława Bartoszewskiego na ponowną interpelację posła Ryszarda Zająca w sprawie zawartych w konkordacie zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej do respektowania norm prawnych państwa Watykan (10 lipca 1995 r., Warszawa)

W odpowiedzi na pismo nr SPS-0202-1135/95 z dnia 20 czerwca 1995 r. w sprawie interpelacji pana posła Ryszarda Zająca wyjaśniam, co następuje:

1. W art. 1 konkordatu sformułowana została generalna zasada, na której opierają się stosunki między państwem polskim i kościołem katolickim: każde z nich jest w swej dziedzinie niezależne i autonomiczne, każde zobowiązuje się także do pełnego poszanowania tej zasady we wzajemnych stosunkach i we współdziałaniu dla rozwoju człowieka i dobra wspólnego. Autonomia podmiotów „w swej dziedzinie” oznacza rządzenie się — w tejże dziedzinie — swym własnym prawem. Z tekstu konkordatu wynika, iż obie układające się strony uzgodniły, w jakich dziedzinach uznają swą autonomię i zobowiązują się do respektowania praw partnera. W art. 4 ust. 2 Rzeczpospolita Polska uznała właściwość strony kościelnej do określania warunków uzyskiwania osobowości prawnej instytucji kościelnych na podstawie przepisów prawa kanonicznego i zgodziła się, by uzyskanie takiej osobowości oznaczało zarazem uzyskanie osobowości prawnej w sensie prawa polskiego. W art. 5 państwo uznało właściwość kościoła do określania sposobu pełnienia misji religijnej. W art. 7 państwo potwierdziło wyłączną kompetencję władz kościelnych do decydowania o obsadzie urzędów kościelnych. W art. 10 ust. 3 państwo uznało wyłączne uprawnienia władzy kościelnej do orzekania o ważności małżeństwa kanonicznego i w innych sprawach małżeńskich przewidzianych w prawie kanonicznym. Są to jedyne sytuacje, które państwo polskie uznaje za wyłącznie wewnętrzną sprawę kościoła i w którym — w związku z tym — zastosowanie będą mieć jedynie przepisy prawa kanonicznego.

Zasadność takiego stanowiska znajduje swoje potwierdzenie w rozumowaniu *a contrario*. Jakie kryteria prawa polskiego miałyby być stosowane do weryfikowania kanonicznie powołanych osób prawnych realizujących cele, które „odnoszą się do dzieł pobożności, apostołatu lub miłości czy to duchowej, czy materialnej” (kan. 114 § 2)? Na jakiej podstawie w państwie niewyznaniowym urzędnik państwowy miałby określać sposób pełnienia przez kościół misji religijnej? Administracyjna ingerencja władz państwowych w obsadzanie urzędów kościelnych, przywołująca na myśl niechlubny dekret z 31 grudnia 1956 r. o organizowaniu i obsadzaniu stanowisk kościelnych, ma rację bytu w krajach, w których istnieje religia państwowa — w Polsce jednak od dawna odesłano ją do lamusa historii. Z jakiego tytułu sądy państwowe miałyby orzekać o ważności małżeństwa kanonicznego? We wszystkich innych sytuacjach uregulowanych przepisami konkordatu, w których mowa jest o prawie kanonicznym, Stolica Apostolska i Rzeczpospolita Polska uznały „wspólność” dziedziny zainteresowania obydwu stron i konsekwentnie przewidziały konieczność uwzględniania przez podmiot kościelny także zasad prawa polskiego. Wyklucza to sytuację, w której państwo zmuszone byłoby respektować normy kościelne sprzeczne z normami polskimi. Problem ten dotyczy zasad organizowania kultu publicznego (art. 8 ust. 2), zakładania i prowadzenia placówek oświatowych i wychowawczych (art. 14 ust. 1), uzgadniania nowych regulacji finansowych dotyczących kościoła (art. 22 ust. 2). Należy zwrócić uwagę na precyzyjne rozdzielenie „własnych dziedzin” m.in. w przypadku: nauczania religii w szkołach publicznych (art. 12 ust. 4 w sprawach treści nauczania nauczyciele podlegają przepisom kościelnym, we wszystkich innych — przepisom państwowym), prowadzenia placówek oświatowych (art. 14 ust. 2 minimum programowe i druki urzędowe zgodnie z prawem polskim, przedmioty poza minimum — z przepisami kościelnymi) i zakładania organizacji religijnych (art. 19 działalność wkraczająca w sferę uregulowaną w prawie polskim podlega także temu prawu).

2. Projekt konkordatu uzgodniony z delegacją Stolicy Apostolskiej został przedstawiony do zaopiniowania członkom Rady Ministrów, a następnie przedyskutowany na posiedzeniu

rządu w składzie konstytucyjnym w dniu 1 czerwca 1993 r. W czasie obrad minister spraw zagranicznych omówił znaczenie i konsekwencje przepisów konkordatu, także w aspekcie wzajemnych zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej i Stolicy Apostolskiej.

3. Przyjęta w art. 1 konkordatu naczelną zasadą niezależności i autonomii państwa i kościoła w ich dziedzinach implikuje, iż rozstrzygnięcia i decyzje w sprawach wewnętrznych każdej ze stron nie mają konsekwencji dla systemu prawnego drugiej strony. W sferze, którą Rzeczpospolita Polska i Stolica Apostolska uznały za wspólny obszar zainteresowania, i w sferze pozostającej w wyłącznej kompetencji strony polskiej (np. art. 24 i 26) kościół zobowiązał się do działania zgodnie z przepisami prawa polskiego. Z tego punktu widzenia zobowiązanie do przestrzegania porządku prawnego drugiej strony zaciągnęła raczej Stolica Apostolska. Kilkakrotne powołanie się w konkordacie na prawo kanoniczne nie rodzi skutków finansowych dla państwa polskiego.

4. Stolica Apostolska jest podmiotem prawa międzynarodowego nie opartym, jak państwa, na podstawie terytorialnej, lecz na uznaniu duchowego zwierzchnictwa papieża przez wszystkich katolików na świecie. Prawo kanoniczne kościoła katolickiego reguluje stosunki w obrębie tego kościoła, nie jest więc tożsame z prawem wewnętrznym państwa Watykan, będącego podmiotem tego samego rodzaju, co Liechtenstein czy San Marino, i mającym wiele atrybutów suwerenności, jak każde inne państwo. Istotą konkordatu jest to, że reguluje on wzajemne relacje państwa i Kościoła katolickiego na obszarze państwa, które zawiera umowę, i określa sytuację członków tego kościoła z jednej strony jako obywateli państwa, z drugiej - jako członków kościoła. Tak więc Rzeczpospolita Polska w żaden sposób nie podporządkowuje się postanowieniom prawa wewnętrznego państwa Watykan - uznaje natomiast skuteczność prawa kanonicznego w niektórych dziedzinach i tylko do określonego kręgu osób. Suwerenność jest zdolnością państwa do samodzielnego, niezależnego od woli jakiegokolwiek innego podmiotu, regulowania stosunków wewnętrznych i występowania w stosunkach międzynarodowych. O przekazaniu suwerenności państwa możemy mówić jedynie w przypadku przeniesienia na inny podmiot prawa do tworzenia norm prawnych (abstrakcyjnych, powtarzalnych) obowiązujących na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i mających zastosowanie wobec wszystkich obywateli. O ograniczeniu suwerenności możemy mówić wówczas, kiedy uprawnienia takie inny podmiot uzyskuje wbrew naszej woli. Żaden z artykułów konkordatu nie prowadzi do utraty suwerenności Rzeczypospolitej Polskiej.

Minister

Władysław Bartoszewski

Warszawa, dnia 10 lipca 1995 r.

Sprawozdanie Stenograficzne z 55 posiedzenia Sejmu w dniu 12 lipca 1995, Załącznik nr 2 — Interpelacje i zapytania, s. 226.

(Publikacja: 17-11-2003)

[Oryginał..](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2986) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,2986>)

Contents Copyright © 2000-2008 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2008 Michał Przech

Autorem tej witryny jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Właścicielem witryny są Mariusz Agnosiewicz oraz Autor.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tej witryny i jakiegokolwiek ich części.

Wszystkie strony tego serwisu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne

programy komputerowe, zostały wytworzone i są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tej witryny oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tej witryny i nie korzystać z jej zasobów.

Informacje zawarte na tej witrynie przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów serwisu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na witrynie. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki zawiera.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych serwisu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl